

Sant Benet de Bages, epicentre romànic

Amb la idea de recuperar el patrimoni artístic, històric i cultural, la Caixa Manresa és, des de fa unes quantes setmanes, propietària del monestir romànic de Sant Benet de Bages, un joell de la Catalunya central que demana a crits més atenció i respecte.

No és el monestir més conegut dels Països Catalans. Ni ha estat, segurament, un element ineludible del patrimoni arquitectònic i artístic de la cultura de casa nostra. A més, ha viscut, des de fa molts segles, sota l'hegemonia de Montserrat, el principal centre de devoció dels bagenes i dels catalans en general. Però ningú no pot negar la història, i la de l'antiga abadia de Sant Benet de Bages, o simplement del Monestir de Bages, és ben original. Potser diferent. Ni millor ni pitjor.

Encara que eclesiàsticament pertanyi a la parròquia de Santa Maria de Navarcles, el conjunt monumental romànic (un grup d'edificis que hi ha a la dreta del Llobregat), se situa administrativament al municipi de Sant Fruitós de Bages, a tocar, com qui diu, de la capital, Manresa. L'emplaçament, en una petita vall, desarma la teoria que els monjos benedictins preferien els llocs muntanyosos i d'amples horitzons. Sigui com sigui, Sant Benet de Bages és curull de tantes singularitats i tan significatives

que la principal entitat d'estalvis de la comarca no ha vacil·lat a adquirir-lo.

D'entrada, i aquesta és una particularitat injustament omesa, Sant Benet de Bages és el primer monestir construït a tota la Península Ibèrica en honor del pare del monaquisme romà. Però provem de conèixer, a petites pinzellades, la cursa vital del monestir de Bages, un testimoni privilegiat de la història de Catalunya.

Unes actes de l'any 950, que afortunadament es conserven, ex-

ARXIU

pliquen que el noble Sal·la, veguer comtal procedent d'Osona, però extraordinàriament lligat a Bages i a l'Anoia, d'acord amb la muller, Ricarda, va permutar unes terres que tots dos posseïen prop de Sant Iscle amb unes altres de situades devora el Llobregat, en un lloc anomenat Angle. Es tractava d'uns terrenys regits pel matrimoni Gunderic i Ermessenda. L'objectiu de la permuta resulta evident al cap de deu anys, el 960, quan ja hi ha establerta una comunitat monàstica que segueix la regla benedictina. I perquè ningú no en tingués cap dubte (al noble Sal·la li devia agradar de fer les coses com cal), documents d'aquella època parlen d'un viatge a Roma per a obtenir l'aprovació papal per a la fundació del monestir. Segons una minuta de l'acta fundacional del monestir, datada l'any 967, Sal·la escriu, en presència del bisbe de Girona, Arnulf: "Jo, Sal·la, vaig manar construir un cenobi en honor de Sant Benet en un predi propi sobre el riu per al remei de la meua ànima i de la dels meus pares, esposes, fills i més parents i dels fidels cristians que hi vinguin i dels constructors del cenobi i dels monjos que hi serveixen el Senyor Crist (...) I per tal que pugui ser divulgat a tots els presents i futurs vull fer aquesta redacció el dia de la fundació de la basilica en presència dels fidels priors i de tots els homes catòlics, dels comtes, caps, rics, menys rics i tots els qui hi vinguin aqueix dia (...) També, per la present redacció, he pensat que és just de regalar a Déu i a sant Benet alguns predis meus, i així ho he fet (...) si cap parent meu o cap més home, sigui comte o bisbe, intentés de corrompre aquesta carta o la volgués violar, desitjant amb ànim pervers d'imposar la força de la seva denominació sobre aquest cenobi o sobre aquests predis que us he regalat o sobre aquest lloc, que el Déu omnipotent li enviï totes les plagues i malalties i imprecacions que el legislador promulgà en el llibre autèntic i que són escrites al sant Apocalípsi, mori de mort violenta (...)".

La història, potser la llegenda, ens explica que el fundador Sal·la

SALVADOR REDO

El visitant és atret per la decoració dels capitells i pels sarcòfags i osseres que contenen les despulles dels personatges del monestir.

tornà de Roma amb relíquies d'un Sant Valentí que reberen culte al cenobi fins que no s'extingí. Amb tot, l'historiador manresà Josep Maria Gasol apunta que aquestes relíquies potser no devien venir de Roma, sinó de terres hispàniques o, tal volta, eren la despulla "d'algun sant anacoreta d'aquestes mateixes afores –si atribuïm la fundació bagenca a un aplec d'antics ermitans que vivien dispersos des de l'època visigòtica per indrets no gaire llunyans del nou monestir".

El 3 de desembre de l'any 972 fou consagrada l'església del monestir en una cerimònia solemne oficiada pels bisbes de Vic, d'Urgell i de Barcelona. L'acta fundacional consta en un pergami dipositat a la Biblioteca de Catalunya,

clarament datat: "Fet aquest document a l'era de Crist, després del mil·lenari de la crucifixió del Senyor 977, quinzena edició, el dia tercer de les nones de desembre, a la 22 lluna, l'any 18 del regnat de Lotari, en temps de Borrell, cap de la Gòtia, l'any primer del naixement del seu fill Ramon". Cal mencionar una notícia important per a la història de la música catalana, i és que s'hi esmenta un orgue que es féu sentir durant la cerimònia.

Les vicissituds del mil·lenni.

Les desgràcies de l'abadia van començar ben aviat. L'any 999 Bages sofreix la ràtzia d'al-Mansur, i a la primeria del segle XI el monestir és incendiat pels sarraïns,

Dalt, el president de la Caixa Manresa, Valentí Roqueta (a la dreta), segella l'acord amb un dels germans Codina, ara ja ex-propietaris del monestir. A sota, un dels bonics indrets que amaga el monestir de Sant Benet de Bages.